

การปรับตัวของเกษตรกรจากปัญหาการปลูกมะพร้าว ในเขตอำเภอทับสะแกจังหวัดประจวบคีรีขันธ์*

The Adaptation to the Problems of Farmers Cultivating Coconut inThap Sakae District, PrachuapKhiri Khan Province

สิริมา แทนนิล**

ผศ.ดร.ปราโมทย์ ประजनปัจจนิก***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับปัญหาของเกษตรกรที่ปลูกมะพร้าว ในเขตอำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และระดับการปรับตัวของเกษตรกรดังกล่าว นอกจากนี้ยังเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อการปรับตัวของเกษตรกรและศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาของเกษตรกรกับการปรับตัวของเกษตรกรที่ปลูกมะพร้าวเหล่านั้น กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา คือ เกษตรกรที่ปลูกมะพร้าว ทั้ง 6 ตำบล ในเขตอำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 363 คน และสัมภาษณ์เจาะลึกเกษตรกรจำนวน 10 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวน การทดสอบรายคู่ด้วยวิธีความแตกต่างน้อยที่สุด และการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรที่ปลูกมะพร้าวมีปัญหาอยู่ในระดับสูง และมีการปรับตัวอยู่ในระดับปานกลาง เกษตรกรที่ปลูกมะพร้าวที่มีปัจจัยส่วนบุคคลด้านระดับการศึกษา จำนวนการถือครองที่ดิน รายได้จากการทำสวนมะพร้าว และรายได้นอกเหนือจากการทำสวนมะพร้าวที่แตกต่างกันมีการปรับตัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเกษตรกรที่ปลูกมะพร้าวที่มีปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่แตกต่างกันมีการปรับตัวที่ไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังพบว่าปัญหาของเกษตรกรโดยรวมด้านภัยแล้ง ศัตรูพืช และราคาผลผลิตตกต่ำไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวของเกษตรกรในภาพรวม

คำสำคัญ: การปรับตัว เกษตรกร ปัญหาการปลูกมะพร้าว

* วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

** นิสิตปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปราโมทย์ ประजनปัจจนิก, S.J.D. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Abstract

The objectives of this research were, first, to study level of the problems and adaptation of farmers cultivating coconut in Thap Sakae District, Prachuap Khiri Khan Province; second, to study level of adaption of those farmers, thirdly, to compare the farmer's personal factors of adaptations to the problems, and fourthly, to investigate the relationship between the problems of farmers and their adaptations. The samples of this study were 363 coconut farmers from six sub-district in Thap Sakae District, Prachuap Khiri Khan Province. Ten of them took part in the in-depth interviews. Data were collected by questionnaire. Statistics used for data analysis were the percentages, the arithmetic mean, the standard deviation, the analysis of variance, the least significant difference method and the Pearson's product moment correlation coefficient. Statistically significance was set at 0.05 level. Research indicated that farmer's problems were at high level while their adaptations were at the moderate level. Farmers with different personal factors, namely education level, land ownership, income from coconut cultivation, and extra income significantly affected the adaptations of farmers at the 0.05 statistical significance level. Moreover, demographic factors including age and family size had no effect on the adaptations of farmers. Overall, most of the farmer's problems resulted from drought, pest, and decline in production price, had no correlation with the adaptations of farmers cultivating coconut in Thap Sakae District.

Keywords: adaptation, farmer, coconut cultivation problem

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมอาชีพเกษตรกรรมอยู่กับคนไทยมาอย่างช้านานจนถึงปัจจุบัน(กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2555) การเกษตรเป็นอาชีพหลักของคนไทยมาโดยตลอด ทั้งระบบได้รับการพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง การเพิ่มคุณภาพและผลผลิตให้พอเพียงต่อความต้องการภายในและภายนอกประเทศ (สุพรรณสวัสดิ์พาณิชย์, 2542)

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีความหลากหลาย ทั้งด้านความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ด้านเศรษฐกิจ การปกครอง วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่นที่มีกลุ่มที่ยังคงดำรงวิถีชีวิตแบบเกษตรกรรม มีการทำการเกษตรซึ่งเป็นอาชีพหลักของชาวบ้านในการประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงชีพ ดังคำขวัญของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ที่ว่า “เมืองทองเนื้อเก้า มะพร้าวสับปรดสวยสดหาดเขาแก้ว งามล้ำน้ำใจ”

มะพร้าวเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของชาวจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยเฉพาะพื้นที่ตำบลทับสะแก อำเภอทับสะแกซึ่งเป็นมะพร้าวผลใหญ่ใช้เพื่อบริโภคผลสดและอุตสาหกรรม แต่เนื่องจากเกิดปัญหาที่เข้ามาคุกคามนั้นก็คือ ปัญหาภัยแล้งและปัญหาศัตรูพืชเข้ามาทำลายจนเสียหาย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีพื้นที่เพาะปลูกมะพร้าว ถึง 450,000 ไร่เศษ แต่ถูกศัตรูพืชเข้ามาทำลายเกือบแสนไร่ ประกอบกับฝนฟ้าไม่ตกต้องตามฤดูกาล ทำให้เกิดภัยแล้งเข้ามาระทบอย่างหนัก จนก่อให้เกิดปัญหา ก่อนหน้านั้นมะพร้าวทับสะแกมีพื้นที่ปลูกมะพร้าวมากที่สุดในประเทศ มีการส่งออกต่างประเทศถึง 70% แต่ขณะนี้มะพร้าวทับสะแกหายไป 80% ส่งผลทำให้ราคามะพร้าวต้องแพงขึ้น (วนิชย์ ปักกิ่งเมือง, 2553) แต่ต่อมาเกิดปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำหนึ่งในสาเหตุที่ชาวสวนมะพร้าวเห็นว่าทำให้ราคามะพร้าวภายในประเทศตกต่ำลง คือ การปล่อยให้ผู้นำเข้ามะพร้าวจากประเทศเพื่อนบ้าน ปัญหาดังกล่าวสะท้อนถึงการจัดการ Demand และ Supply ของมะพร้าวในและมะพร้าวนอกอย่างชัดเจน (อังคณา สุวรรณภูมิ, 2555)

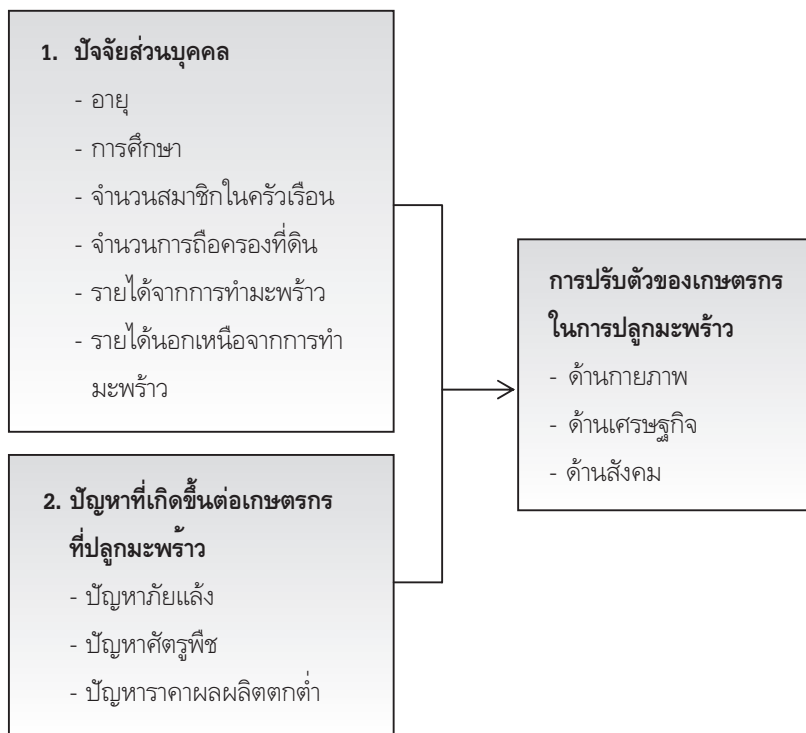
เนื่องจากเกษตรกรในเขตอำเภอทับสะแกมีการปลูกมะพร้าวจำนวนมากซึ่งเป็นพืชที่ใช้ในการจำหน่ายอุตสาหกรรมแปรรูป และส่งออก นำมาซึ่งรายได้ของท้องถิ่นจนถึงระดับประเทศ เมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวจึงสร้างความเดือดร้อนให้แก่เกษตรกร อีกทั้งยังเป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงในด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม จึงเป็นเหตุให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาระดับปัญหาในเขตอำเภอทับสะแกว่าอยู่ในระดับใด และส่งผลต่อเกษตรกรที่ปลูกมะพร้าวอย่างไร รวมถึงการปรับตัวของเกษตรกรที่ปลูกมะพร้าวว่าจะมีวิธีการปรับตัวมากหรือน้อยเพียงใด เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงระดับปัญหาของเกษตรกรที่ปลูกมะพร้าว ในเขตอำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อศึกษาถึงระดับการปรับตัวของเกษตรกรที่ปลูกมะพร้าว ในเขตอำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
3. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อการปรับตัวของเกษตรกรที่ปลูกมะพร้าว ในเขตอำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาของเกษตรกรกับการปรับตัวของเกษตรกรที่ปลูกมะพร้าวในเขตอำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ (X) ตัวแปรตาม (Y)



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

วิธีการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นเกษตรกรที่ปลูกมะพร้าวใน 6 ตำบลของเขตอำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ คำนวณขนาดตัวอย่าง โดยใช้ตารางของ Krejcie & Morgan ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 363 คนและเพื่อให้ทราบถึงข้อมูลเชิงลึกให้การวิจัยครั้งนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) กับเกษตรกรที่ปลูกมะพร้าวเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 10 คน

การศึกษานี้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ (Systematic Random Sampling) โดยเมื่อได้ช่วงการสุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยทำการเรียงเลขที่บ้านจากน้อยไปหามาก โดยเริ่มนับจากบ้านเลขที่ 1 และสุ่มทุก ๆ บ้านที่ 19 ของแต่ละตำบล ในกรณีบ้านตัวอย่างไม่สามารถใช้เป็นตัวอย่างได้จะใช้บ้านข้างเคียงแทน โดยแต่ละครัวเรือนตอบแบบสอบถาม 1 ชุด ซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัวหรือสมาชิกในครอบครัวในบ้านหลังนั้น 363 ตัวอย่างใช้เวลา 1 เดือนในการแจกแบบสอบถามแต่ละตำบลทั้งครบ 6 ตำบลเท่ากับ 363 ชุด

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องการปรับตัวของเกษตรกรต่อปัญหาการปลูกมะพร้าวในเขตอำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยแบ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ลักษณะปัจจัยส่วนบุคคล

2. ผลการวิเคราะห์ระดับปัญหาของเกษตรกรที่ปลูกมะพร้าว

ระดับปัญหาของเกษตรกรที่ปลูกมะพร้าว ในเขตอำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วยปัญหา 3 ด้าน คือ ปัญหาภัยแล้ง ปัญหาศัตรูพืช และปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรที่ปลูกมะพร้าว ในเขตอำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

(n=363)

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
1. อายุ		
18-30 ปี	39	10.74
31-45 ปี	99	27.2
46-60 ปี	137	37.74
61 ปีขึ้นไป	88	24.24
2. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	216	59.50
มัธยมศึกษา	88	24.52
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)	22	5.79
หรืออนุปริญญา		
ปริญญาตรี หรือสูงกว่า	37	10.19
3. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
1-3 คน	134	36.91
4-6 คน	181	49.86
มากกว่า 6 คน	48	13.22

ตารางที่ 1 (ต่อ)

(n=363)

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
4. ถือครองที่ดิน		
ต่ำกว่า 10 ไร่	200	55.10
10-50 ไร่	142	39.12
มากกว่า 50 ไร่	21	5.79
5. รายได้จากการทำสวนมะพร้าว		
ต่ำกว่า 15,000 บาท	294	80.99
15,000-20,000 บาท	51	14.05
20,001-30,000 บาท	12	3.31
30,001 บาทขึ้นไป	6	1.65
6. รายได้นอกเหนือจากการทำสวนมะพร้าว		
ต่ำกว่า 15,000 บาท	253	69.70
15,000-20,000 บาท	87	23.97
20,001-30,000 บาท	8	2.20
30,001 บาทขึ้นไป	15	4.13

2. ผลการวิเคราะห์ระดับปัญหาของเกษตรกรที่ปลูกมะพร้าว

ระดับปัญหาของเกษตรกรที่ปลูกมะพร้าว ในเขตอำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วยปัญหา 3 ด้าน คือ ปัญหาภัยแล้ง ปัญหาศัตรูพืช และปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัญหาของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่ปลูกมะพร้าว ในเขตอำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

(n=363)

ปัญหาของเกษตรกร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปัญหา
1. ด้านปัญหาภัยแล้ง	4.45	.70	สูง
2. ด้านปัญหาศัตรูพืช	4.52	.65	สูง
3. ด้านราคาผลผลิตตกต่ำ	3.81	1.03	สูง
รวม	4.26	.79	สูง

ระดับปัญหาของเกษตรกรที่ปลูกมะพร้าวทั้ง 3 ด้าน พบว่า ปัญหาในทุกด้าน อยู่ในระดับสูง โดยลำดับที่สูงที่สุด คือ ด้านปัญหาศัตรูพืช ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 รองลงมาคือ ด้านปัญหามลพิษ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 ส่วนด้านที่น้อยที่สุดคือ ด้านราคาผลผลิตตกต่ำ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81

3. ผลการวิเคราะห์การปรับตัวของเกษตรกรที่ปลูกมะพร้าว

การปรับตัวของเกษตรกรที่ปลูกมะพร้าว ในเขตอำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย การปรับตัว 3 ด้าน คือ การปรับตัวด้านกายภาพ การปรับตัวด้านเศรษฐกิจ และการปรับตัวด้านสังคม

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปรับตัวของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่ปลูกมะพร้าว ในเขตอำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

(n=363)

การปรับตัวของเกษตรกร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปรับตัว
1. ด้านกายภาพ	2.77	1.12	ปานกลาง
2. ด้านเศรษฐกิจ	2.55	1.01	ปานกลาง
3. ด้านสังคม	3.44	1.16	ปานกลาง
รวม	2.92	1.09	ปานกลาง

การปรับตัวของเกษตรกรที่ปลูกมะพร้าวทั้ง 3 ด้าน พบว่า การปรับตัวในทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง โดยลำดับที่สูงที่สุด คือ การปรับตัวด้านสังคม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.44 รองลงมาคือ การปรับตัวด้านกายภาพ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.77 ส่วนด้านที่น้อยที่สุดคือ การปรับตัวด้านเศรษฐกิจ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.5

4. ผลการทดสอบสมมติฐาน

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการปรับตัวของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่ปลูกมะพร้าว จำแนกตามอายุ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน

รายการประเมิน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
รวมทุกด้าน	ระหว่างกลุ่ม	3.261	3.000	1.087	2.618	.051
	ภายในกลุ่ม	149.091	359.000	.415		
	รวม	152.353	362.000			

เกษตรกรที่มีอายุต่างกัน มีการปรับตัวในภาพรวมไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการปรับตัวของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่ปลูกมะพร้าวจำแนกตามระดับการศึกษา โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน

รายการประเมิน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
รวมทุกด้าน	ระหว่างกลุ่ม	14.624	3	4.875	12.706	.000*
	ภายในกลุ่ม	137.729	359	.384		
	รวม	152.353	362			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เกษตรกรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการปรับตัวในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการปรับตัวของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่ปลูกมะพร้าว จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน

รายการประเมิน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
รวมทุกด้าน	ระหว่างกลุ่ม	1.351	2	.675	1.610	.201
	ภายในกลุ่ม	151.002	360	.419		
	รวม	152.353	362			

เกษตรกรที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนต่างกัน มีการปรับตัวในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการปรับตัวของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่ปลูกมะพร้าว จำแนกตามการถือครองที่ดิน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน

รายการประเมิน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
รวมทุกด้าน	ระหว่างกลุ่ม	5.760	2	2.880	7.072	.001*
	ภายในกลุ่ม	146.593	360	.407		
	รวม	152.353	362			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เกษตรกรที่มีจำนวนการถือครองที่ดินต่างกัน มีการปรับตัวในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 8 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการปรับตัวของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่ปลูกมะพร้าว จำแนกตามรายได้ต่อเดือนจากการทำสวนมะพร้าว โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน

รายการประเมิน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
รวมทุกด้าน	ระหว่างกลุ่ม	5.221	3	1.740	4.247	.006*
	ภายในกลุ่ม	147.131	359	.410		
	รวม	152.353	362			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เกษตรกรที่มีรายได้ต่อเดือนจากการทำสวนมะพร้าวต่างกัน มีการปรับตัวในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 9 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการปรับตัวของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่ปลูกมะพร้าว จำแนกตามรายได้ต่อเดือนนอกเหนือจากการทำสวนมะพร้าว โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน

รายการประเมิน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
รวมทุกด้าน	ระหว่างกลุ่ม	6.074	3	2.025	4.969	.002*
	ภายในกลุ่ม	146.279	359	.407		
	รวม	152.353	362			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เกษตรกรที่มีรายได้ต่อเดือนนอกเหนือจากการทำสวนมะพร้าวต่างกัน มีการปรับตัวในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 10 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และค่า Sig. ระหว่างปัญหาของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่ปลูกมะพร้าวโดยภาพรวมกับการปรับตัวของเกษตรกร

(n=363)

ตัวแปร	การปรับตัวของเกษตรกร	R	Sig.
ปัญหาโดยรวม (ภัยแล้ง, ศัตรูพืช, ราคาผลผลิตตกต่ำ)	1. ด้านกายภาพ	-.029	.586
	2. ด้านเศรษฐกิจ	.090	.086
	3. ด้านสังคม	.148*	.005
โดยภาพรวม		.006	.903

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พบว่า โดยภาพรวมปัญหาของเกษตรกรไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวของเกษตรกร เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ปัญหาโดยรวมไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวด้านกายภาพ และด้านเศรษฐกิจ แต่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวด้านสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

ระดับปัญหาโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงทุกด้าน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26) เมื่อพิจารณารายด้านปรากฏรายละเอียดดังต่อไปนี้ ปัญหาด้านภัยแล้งอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45) ทั้งนี้อาจเนื่องจากปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อการทำเกษตรร่วมกับระยะเวลาที่ประสบปัญหาภัยแล้งนาน จึงทำให้ผลผลิตลดลงเกษตรกรขาดรายได้ ส่งผลให้เกษตรกรเกิดความเครียดในระดับหนึ่ง จากการสัมภาษณ์เกษตรกร 10 ท่านเห็นด้วยกับปัญหาภัยแล้งไม่มีน้ำชะล้างใบและลำต้น ทำให้ปัญหาศัตรูพืชที่เป็นอยู่แล้วเพิ่มทวีคูณมากขึ้นเนื่องจากกำจัดยากก่อให้เกิดความเครียด ซึ่งสอดคล้องกับกันยา สุวรรณแสง (2533) ที่กล่าวถึงอุปสรรคที่มาขัดขวางและทำให้เกิดการปรับตัวว่ามี สภาพของธรรมชาติ เช่น ดิน ฟ้า อากาศ ภูมิประเทศ ฝนตกหนัก ดินแห้งแล้ง ซึ่งความต้องการของมนุษย์ถ้าไม่ได้รับการตอบสนอง บุคคลนั้นจะมีภาวะความเครียดทางอารมณ์

ปัญหาด้านศัตรูพืชอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52) ปัจจุบันการนำเข้าพืชผลจากประเทศเพื่อนบ้านเป็นตัวนำศัตรูพืช เข้ามาในพื้นที่อำเภอทับสะแกซึ่งเป็นปัญหาร้ายแรงมาก เกษตรกร 1 ใน 10 กล่าวว่า สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาศัตรูพืชมาจากการนำเข้าต้นปาล์ม มะพร้าว จากประเทศอินโดนีเซียจึงทำให้เกิดศัตรูพืชจำพวกแมลงดำหนาม หนอนหัวดำขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับวิวัฒน์ เสือสะอาด (2539) ที่กล่าวไว้ว่า ศัตรูพืชในท้องถิ่นนั้นอาจถูกนำเข้ามาจากต่างประเทศ หรืออาจจะเกิดขึ้นเพราะศัตรูธรรมชาติของแมลงชนิดนั้นถูกทำลายไป อีกทั้งยังสอดคล้องกับบทความจากประชาไท (2555) ได้รายงานไว้ว่า ไม่มีการกักกันโรคและแมลงศัตรูพืชที่ติดมากับผลมะพร้าวที่นำเข้ามาในประเทศไทย ทำให้เกิดโรคระบาดของแมลงที่ทำลายต้นมะพร้าวในเขต จังหวัดประจวบคีรีขันธ์อย่างรุนแรง

ปัญหาด้านราคาผลผลิตตกต่ำอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81) ทั้งนี้อาจเนื่องจากเกษตรกรมีผลผลิตอยู่แล้ว แต่มีการนำเข้ามะพร้าวจากประเทศเพื่อนบ้านในราคาที่ถูกปริมาณมะพร้าวจึงมากทำให้มะพร้าวของชาวสวนต้องชะลอการขาย เมื่อจำนวนมะพร้าวมากทำให้ราคาผลผลิตตกต่ำซึ่งเรื่องนี้เป็นปัญหาสำคัญสำหรับเกษตรกรส่งผลโดยตรงต่อรายได้ เกษตรกร 4 ใน 10 ท่านให้ความเห็นว่ามะพร้าวล้นตลาดเนื่องจากการนำเข้ามะพร้าวจากประเทศเพื่อนบ้านในราคาที่ถูกลงกว่า จึงทำให้มะพร้าวล้นตลาดและราคาตกต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุดารัตน์ กาญจนขันธกุล (2550) กล่าวว่า เกษตรกรต้องตกอยู่ภายใต้ระบบการค้าภายใต้การครอบงำจากแหล่งรับซื้อขนาดใหญ่จากภายนอกหมู่บ้าน ซึ่งอาจคล้ายกันตรงแหล่งรับซื้อขนาดใหญ่มาจากภายนอกหมู่บ้านนั่นก็คือ การรับซื้อมะพร้าวจากประเทศเพื่อนบ้าน เกษตรกรไม่สามารถเป็นผู้กำหนดอะไรได้เลยทั้งราคา ปัจจัยการผลิต ราคารับซื้อผลผลิต ทำให้ต้องตกอยู่ภายใต้ความเสี่ยงต่าง ๆ มากมายโดยเฉพาะความไม่มั่นคงด้านอาหาร ความไม่แน่นอนในรายได้ ความไม่มั่นใจในอาชีพ

การปรับตัวของเกษตรกรที่ปลูกมะพร้าวโดยภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.92) เมื่อพิจารณารายด้าน ปรากฏรายละเอียดดังต่อไปนี้ การปรับตัวด้านกายภาพโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.77) เกษตรกรบางท่านมีการนำพื้นที่ปลูกมะพร้าวปลูกพืชอื่นผสมทั้งปลูกไว้ในคร้วเรือน และจำหน่าย เช่น ขนุน กล้วยน้ำว้า มะม่วง สับปะรด ปาล์ม ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ภาณุพงศ์ บรรเทาทุกข์ (2546) และ รัชฎา โสธนะ (2546) ที่กล่าวว่า เกษตรกรเคยมีการปลูกพืชเชิงเดี่ยวมาก่อน แล้วปรับมาใช้ดินให้เข้มข้นขึ้นด้วยการปลูกพืชหลากหลายชนิด ในพื้นที่เดียวกัน ทำให้สามารถลดความเสี่ยงด้านการตลาด อีกทั้งยังเป็นการสร้างรายได้จากการขายผลผลิตที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มณฑนา ทิพย์วาริรมย์ (2545) ที่พบว่า เกษตรกรมีการนำเอาพืชที่มีอายุการเก็บเกี่ยวระยะสั้นมาปลูกแทนพืชที่มีการเก็บเกี่ยวระยะยาว หรือการนำเอาพืชที่มีอายุการเก็บเกี่ยวและสามารถเก็บเกี่ยวได้ในระยะยาวมาปลูกแทนพืชที่ปลูกระยะสั้น แต่เกษตรกรส่วนใหญ่ยังคงปลูกพืชเชิงเดี่ยวอยู่เนื่อง จากพืชชนิดอื่นต้องดูแลมาก และมีเกษตรกรบางท่านเลี้ยงวัวในพื้นที่ปลูกมะพร้าวด้วยไว้กินหญ้าที่รกร้างตามสวนและนำขี้วัวเป็นปุ๋ยใส่ต้นมะพร้าว หากมีการขยายพันธุ์ก็นำไปจำหน่ายเป็นการเพิ่มรายได้ จากการสัมภาษณ์เกษตรกรไม่ค่อยนิยมใช้ปุ๋ยเคมี เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้ปุ๋ยคอกเพราะราคาถูกและไม่ยุ่งยาก เกษตรกร 9 ใน 10 ท่านมีการปรับตัวในการควบคุมศัตรูพืชโดยชีววิธีมากกว่าด้านอื่น ๆ เนื่องจากผู้นำและเกษตรกรอำเภอคอยกระตุ้นให้ความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิทยา เต่าสา (2552) ที่พบว่า การควบคุมโรคระบาดที่มาจากหน่วยงานของภาครัฐ ปัจจุบันเหล่านี้เมื่อร่วมกับแรงกดดันจากปัจจัยภายในของเกษตรกร ย่อมส่งผลต่อการเลือกวิธีการปรับตัวของเกษตรกรในแต่ละกลุ่มเป็นอย่างมาก แตกต่างกันไปเพียงควบคุมโรคระบาดที่เกี่ยวกับศัตรูพืช ด้านการปลูกทดแทนเป็นมะพร้าวใหญ่ทับสะแกซึ่งเป็นพันธุ์ดั้งเดิมที่ใช้อยู่ปัจจุบัน เกษตรอำเภอให้คำแนะนำส่งเสริมการเปลี่ยนพันธุ์มะพร้าวแต่ไม่ประสบผลเพราะไม่นิยมซึ่งยังไม่เป็นที่รู้จัก จึงทำให้การปรับตัวด้านกายภาพโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

การปรับตัวด้านเศรษฐกิจโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.55) เนื่องจากเกษตรกรมีรายได้ลดลงจากปัญหาต่าง ๆ จึงทำให้เกษตรกรจำเป็นต้องลดค่าใช้จ่ายภายในครัวเรือนซึ่งเป็นเรื่องใกล้ตัวมากที่สุด แต่แตกต่างจากการสัมภาษณ์เกษตรกร 8 ใน 10 ท่าน มีการปรับตัวด้านนี้น้อย เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่สามารถลดค่าใช้จ่ายได้เพราะค่าครองชีพสูง เกษตรกรส่วนใหญ่กู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินมาทำอย่างอื่น เช่น กู้มาซื้อที่ กู้มาลงทุนค้าขาย มีเกษตรกรเพียง ส่วนน้อยที่กู้มาใช้เป็นค่าใช้จ่ายปรับปรุงดูแลสวนมะพร้าวอย่างจริงจัง ลักษณะ ดังกล่าวสอดคล้องกับ สนิท สมัครการ (2525) ได้กล่าวว่า การที่สังคมชนบทได้มีการติดต่อกับสังคมเมืองมากขึ้น หน่วยงานของรัฐได้เข้ามาทำหน้าที่แทนระบบเครือญาติ เช่น หน่วยงานที่รัฐเข้ามาได้แก่ โรงเรียนให้การศึกษาแก่บุตรหลาน ธนาคารหรือสหกรณ์ให้ชาวบ้านกู้ยืมเงิน แทนที่จะกู้จากญาติพี่น้อง เป็นต้น ส่วนด้านการหารายได้เสริมเกษตรกรส่วนใหญ่มาจากการเกษตรและนอกภาคการเกษตรจากการค้าขาย คือ การแปรรูป เป็นมะพร้าวขาว มะพร้าวแห้ง เกษตรกรไม่ค่อยให้ความสำคัญที่จะแปรรูปด้านอื่น ๆ ขาดความสนใจ ทำกันเองภายในครัวเรือน ขายส่งโรงงานให้พ่อค้าคนกลางมารับซื้อ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วิทยา เต่าสา (2552) ที่พบว่า เกษตรกรมีการหารายได้เสริมจากกิจกรรมนอกภาคการเกษตร และผลงานวิจัยของ วรณี ดวงดีทวีรัตน์

(2540) ที่พบว่า ชุมชนและครอบครัวมีการประกอบอาชีพที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น แต่การอพยพย้ายที่ทำกิน หรือเปลี่ยนอาชีพของเกษตรกรยังอยู่ในระดับต่ำ จึงทำให้การปรับตัวด้านเศรษฐกิจโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

การปรับตัวด้านสังคมโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.44) เนื่องจากการรวมกลุ่มของเกษตรกรน้อย และการรวมกลุ่มเพื่อการแปรรูปไม่ค่อยให้ความสำคัญต่างคนต่างทำงานไม่มีความสัมพันธ์เท่าที่ควร และความรู้ในด้านการแปรรูปช่องทางการตลาดยังไม่ดีเท่าที่ควร จากการสัมภาษณ์เกษตรกรทั้ง 10 ท่าน ส่วนใหญ่จะรวมกลุ่มปรึกษา แลกเปลี่ยนความคิดกับเพื่อนบ้านจากการประชุมหมู่บ้าน และยอมรับกิจกรรมจากผู้นำ หน่วยงานภาครัฐ หรือจากหน่วยงานภายนอกต่าง ๆ ที่เสนอให้ในการแก้ไขปัญหามะพร้าว เกษตรกรมีความยินดี เช่น การแจกแตนเบียนเพื่อกำจัดศัตรูพืช การพ่นยา เฝ้าทางมะพร้าว การจ่ายเงินเยียวยาด้านภัยแล้ง การรับซื้อมะพร้าวแห้ง และส่วนใหญ่เกษตรกรมีการติดตามสื่อต่าง ๆ ในรูปแบบของข่าว และการประชุม ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของไชยวัฒน์ ยาค่า (2543) ที่กล่าวว่า เกษตรกรจำเป็นต้องได้รับการเรียนรู้ และถ่ายทอด มีการฝึกอบรมให้ความรู้ เพื่อให้เกิดทักษะ ความชำนาญ หน่วยงานที่เข้าไปให้การอบรมเสริมความรู้หรือจากเพื่อนบ้าน ในชุมชนที่ประกอบอาชีพเหมือนกันนอกจากนี้เกษตรกรมีโอกาสดำเนินการได้รับความรู้จากสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ ข้อมูล ข่าวสาร เอกสาร สิ่งพิมพ์ที่ได้ออกเผยแพร่ทั้งของภาครัฐและเอกชนจึงทำให้การปรับตัวอยู่ในระดับปานกลาง

ปัจจัยส่วนบุคคลของเกษตรกรที่ปลูกมะพร้าวในเขตอำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปัจจัยส่วนบุคคลด้านระดับการศึกษา จำนวนการถือครองที่ดิน รายได้ต่อเดือนจากการทำสวนมะพร้าว รายได้ต่อเดือนนอกเหนือจากการทำสวนมะพร้าว มีการปรับตัวที่แตกต่างกัน ส่วนเกษตรกรที่มีปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนมีการปรับตัวที่ไม่แตกต่างกัน ในด้านความสัมพันธ์ปัญหาโดยรวมไม่มีความสัมพันธ์ที่ทำให้เกษตรกรปรับตัว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1.1 หน่วยงานด้านการเกษตรควรแนะนำส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกพืชผสมผสาน ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและทุนแล้ว

1.2 เกษตรกรควรให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เข้ามาช่วยเหลือพร้อมกัน เพื่อจะได้แก้ไขปัญหาได้ตรงจุด

1.3 หน่วยงานท้องถิ่น หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรสนับสนุนการกำจัดศัตรูพืชอย่างต่อเนื่อง และจริงจัง โดยใช้แบบชีววิธีเป็นการนำเอาแมลงมากำจัด ให้ความรู้แก่เกษตรกรในการกำจัดอย่างถูกต้อง

1.4 ควรช่วยเหลือให้เงินเยียวยาเกษตรกรได้พอมีทุนในช่วงที่เกิดปัญหาด้านราคาผลผลิตตกต่ำมาก ๆ หรือหาผู้เชี่ยวชาญด้านอาชีพต่าง ๆ มาเสนอแนะบรรยาย ในการทำอาชีพอื่นเสริม นอกเหนือจากการปลูกมะพร้าว

1.5 หน่วยงานด้านการเกษตรควรส่งเสริม แนะนำการเลี้ยงสัตว์อื่นเพิ่มเติมที่นอกเหนือจากการเลี้ยงวัวเพื่อให้มีรายได้เสริม

1.6 ควรให้ความรู้เกี่ยวกับการแปรรูปผลิตภัณฑ์อื่นเพื่อสร้างรายได้ให้เกษตรกรอย่างคุ้มค่า เช่น ไข่มะพร้าว ก้านมะพร้าว กะลามะพร้าว น้ำมะพร้าว สิ่งเหล่านี้จำเป็นต้องหาช่องทางด้านการตลาดให้กว้าง และอย่างต่อเนื่อง

1.7 หน่วยงานท้องถิ่น หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงในเรื่องของราคาสูงต่ำของมะพร้าวและอธิบายสาเหตุว่าเพราะเหตุใด

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาร่วมกับ กลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ เช่น ศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกสับปะรด เกษตรกรที่ปลูกข้าว เพราะจะเป็นประโยชน์มากต่อการบริหารจัดการและวางแผนทั้งระยะสั้นและระยะยาวในการแก้ปัญหาในการประกอบอาชีพ อันจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชนในประเทศ

2.2 ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่อาจส่งผลต่อการปรับตัวของเกษตรกรที่ปลูกมะพร้าว เช่น ค่าแรงคนงานสอยมะพร้าว ค่าใช้จ่ายในการทำการเกษตรว่าเกษตรกรมีการปรับตัวอย่างไรเมื่อค่าแรงสูงขึ้นเพื่อให้ทราบถึงการปรับตัวแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกษตรกรชาวสวนมะพร้าวต้องเผชิญ ต่อปัญหาต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. ม.ป.ป. **เกษตรไทยใส่ใจสิ่งแวดล้อม**. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : www.moac.go.th/download/article/article_20120220131004.pdf. (วันที่เข้าถึง 15 กันยายน 2555).
- กันยา สุวรรณแสง 2533. **การพัฒนาบุคลิกภาพและการปรับตัว**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บำรุงสาส์น.
- ไชยวัฒน์ ยาคำ. 2543. **ลักษณะการปรับตัวของเกษตรกรทางการประกอบอาชีพ**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาเกษตรกรรม, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประชาไท. 2555. **เกษตรกรสวนมะพร้าวประจวบฯ จี้เลิกนำเข้ามะพร้าวนอกแก้ปัญหาราคาคตก**. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://prachatai.com/journal/2012/09/42613>. (วันที่เข้าถึง 9 มีนาคม 2556).
- ภาณุพงศ์ บรรเทาทุกข์. 2546. **พัฒนาการของรูปแบบการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรและระบบการผลิตพืช: กรณีศึกษา ตำบลวังหน้า อำเภอแกลง จังหวัดระยอง**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภูมิศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มณฑนา ทิพย์วาริรมย์. 2545. **การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร และความเหมาะสมของที่ดินเพื่อการเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจ: กรณีศึกษาตำบลคลองยา อำเภอสุวรรณภูมิ**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภูมิศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- รัชฎา โสธนะ. 2546. **การตัดสินใจของชาวสวนผลไม้ภายใต้ความไม่แน่นอนของการเกษตรในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งตะวันออก**.วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิตสาขามิศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วนิชย์ ปักกิ่งเมือง. 2553. **ภัยแล้งทำพิษ...มะพร้าวราคาพุ่ง ขาดตลาด**. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://archive.voicetv.co.th/content/26292>. (วันที่เข้าถึง 29 สิงหาคม 2556).
- วรรณิ ดวงดีวีรัตน์. 2540. **การปรับตัวของครอบครัวในชุมชนชนบทในสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิทยา เต่าสา. 2552. **การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินทางการเกษตรและการปรับตัวของเกษตรกร: กรณีศึกษาบ้านทรายมูล ตำบลหนองปรือ อำเภอบ้านฉะนิคม จังหวัดชลบุรี**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามิศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิวัฒน์ เลือสะอาด. 2539. **แมลงศัตรูพืชและพืชไร่และศัตรูธรรมชาติ**. นครปฐม.สนิท สมครการ. 2525. **การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาของสังคม**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- สุดารัตน์ กาญจนขันธกุล. 2550. **กลยุทธ์ในการปรับตัวของเกษตรกรปลูกกะหล่ำปลี: กรณีศึกษาบ้านห้วยส้มป่อย ตำบลดอยแก้ว อำเภอมองทองจังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุวพงษ์ สวัสดิ์พานิชย์. 2542. **พืชเศรษฐกิจ**. กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อังคณา สุวรรณภู. 2555. **มะพร้าวนอก - มะพร้าวใน**. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://it.doa.go.th/pibai/pibai/n15/v_6-july/ceaksong.html. (วันที่เข้าถึง 8 มีนาคม 2556).